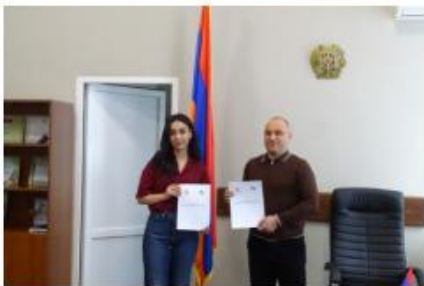

2026թ.

ԱՌԱՋԻՆ ԵՌԱՄՍՅԱԿԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտության մշտադիտարկման և գրոսաշրջության 2026 թվականի առաջին եռամսյակի աշխատանքների

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

«Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող գիտական ուսումնասիրություններն ուղղված են «Դիլիջան» ազգային պարկում բնական էկոհամակարգերի, լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, գենոֆոնդի ուսումնասիրմանն ու պահպանմանը:

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում անտառների ընդհանուր վիճակի ուսումնասիրություն

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում անտառների ընդհանուր վիճակի ուսումնասիրության շրջանակներում իրականացվել են շրջայցեր «Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքներում:

«Դիլիջան տեղամաս» - մասնաճյուղի թիվ 1 և թիվ 9 պահաբաժիններում իրականացվել է քամատապալ, ձյունակոտոր ծառերի հաշվառում: Հաշվառվել է 4 ծառ՝ 6,84 խտիմ ծավալով, որից 1,14 խմ շինափայտ: Կազմվել են հաշվեգնահատման ցուցակները և հատատեղի անձնագիրը: Հաշվառված վառելափայտը տեղափոխվել է «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուի բազմացման կենտրոն», իսկ շինափայտը՝ «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի ներքին պահեստ:

Էկոպարեկային ծառայության աշխատակիցների հետ համատեղ իրականացվել են շրջայցեր ազգային պարկի բոլոր տեղամաս մասնաճյուղերում, կատարվել են տարածքների և

տեղադիրքերի ճշգրտման աշխատանքներ: Մինչ 2026 թվականի մարտի 31-ը Էկոպարեկային ծառայության աշխատակիցների կողմից կազմվել է 11 անտառխախտման արձանագրություն, որից 1-ը՝ ապօրինի հողային աշխատանք կատարելու վերաբերյալ, իսկ 10-ը ապօրինի ծառահատման վերաբերյալ 449 ծառ 10 ճյուղ 344,328 խտխմ ծավալով:

Իրականացվել են «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի ներքին պահեստ փայտանյութի հանձնման-ընդունման, պահեստից փայտանյութի բացթողման և համապատասխան փաստաթղթերի կազմման աշխատանքներ:

Իրականացվում է «Դիլիջան» ազգային պարկում առկա անտառմիջյան ճանապարհների ներկա վիճակի գնահատում և վերանորոգման ենթակա ճանապարհների գույքագրում: Աշխատանքները կրում են շարունակական բնույթ և եղանակային բարենապաստ պայմանների դեպքում կիրականացվեն ուսումնասիրություններ առավել դժվարամատչելի հատվածներում:

ԴԱՊ-ի կենսաբազմազանության բազայի տվյալների, շարունակական հավաքագրման / թարմացման աշխատանքներ

Կենսաբազմազանության տվյալների բազայում բույսերի տեսակային կազմի և դրանց աճելավայրերի գրանցման նպատակով 2026 թվականի առաջին եռամսյակում հավաքագրվել են նյութեր: Բազայում կենդանիների վերաբերյալ տվյալները գրանցվել են

տեղամաս – մասնաճյուղում կենդանիների հետքերի վերաբերյալ աշխատակիցների կողմից հավաքագրված և տեղադրված ֆոտոթակարդների տվյալների համաձայն:

Բազայում առաջին եռամսյակի ընթացքում գրանցվել է 4 բուսատեսակ, 18 անուն կենդանի, որոնք պատկանում են հետևյալ ընտանիքների.

1. Երկկճղակավորների կարգ՝
 - Եղջերուների ընտանիք՝ այծյամ
2. Գիշատիչների կարգ՝
 - Արջերի ընտանիք՝ գորշ արջ
 - Շնագզգիների ընտանիք՝ աղվես, գայլ, շնագայլ
 - Կատվազգիների ընտանիք՝ անտառային կատու, լուսան
 - Կզաքիսազգիներ՝ աքիս, կզաքիս, գորշուկ
3. Կրծողների կարգ՝ սկյուռ,

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարբեր կենսամիջավայրերում բուսական աշխարհի ուսումնասիրություն

2026 թվականի ընթացքում «Դիլիջան» ազգային պարկում նախատեսվում է իրականացնել տարբեր կենսամիջավայրերի՝ անտառների, ենթանտառային գոտիների, մարգագետինների, մերձալպյան և խոնավ տարածքների բուսականության համապարփակ ուսումնասիրություն՝ տեսակային կազմի, ընդհանուր էկոլոգիական վիճակի դիտարկման, ինչպես նաև բնական և մարդածին ազդեցությունների հետևանքով առաջացած կամ հնարավոր փոփոխությունների գնահատման նպատակով: Հաշվետու ժամանակահատվածում կատարվել է նախնական տվյալների հավաքագրում: Հաջորդ եռամսյակների ընթացքում «Դիլիջան» ազգային պարկի բոլոր տեղամաս-մասնաճյուղերում կտեղադրվեն մշտական փորձահրապարակներ (չափերը՝ 10×10մ, 1×1մ և 1×10մ), որտեղ մանրամասնորեն կուսումնասիրվեն բույսերի տեսակային կազմը և ծածկույթի տոկոսային հարաբերակցությունը: Կանցկացվեն դիտարկումներ՝ բույսերի ծաղկման և պտղավորման փուլերի գրանցմամբ: Ամփոփ տվյալների հիման վրա կիրականացվեն վերլուծություններ և կպատրաստվի եռամսյակային և տարեկան հաշվետվություններ:

«Դիլիջան» ազգային պարկի կենդանական աշխարհի տեղաշարժի, ուսումնասիրություն և տվյալների վերլուծություն

«Դիլիջան» ազգային պարկում կենդանական աշխարհի տեղաշարժի ուսումնասիրության իրականացման նպատակով հավաքագրվել են նախնական նյութեր, որոնք հետագա եռամսյակների ընթացքում ենթակա են վերլուծության և ճշգրտման, տեղում իրականացվելիք ուսումնասիրությունների միջոցով: 2026 թվականի առաջին եռամսյակի ընթացքում, եղանակային անբարենպաստ պայմաններից ելնելով ԴԱԴ-ի տարածքում ֆոտոթակարդները տեղադրվել են շատ քիչ թվաքանակով, որոնց հավաքագրված տվյալները գրանցվել են բազայում: Ինչպես նաև ուսումնասիրությունների իրականացման նպատակով սահմանվել է դիտարկման ցանց, որը ներառում է մշտական և ժամանակավոր (սեզոնային) դիտակետեր, երթուղիներ՝ դիտարկումների, ստուգայցերի, երթուղային հետազոտությունների և ուսումնասիրությունների անցկացման համար:

Հունվարից մարտն ընկած ժամանակահատվածում գրանցվել են հիմնականում այծյամներ, անտառային կատու, գորշուկ, վայրենակերպ, կզաքիսներ: Արջերի թվաքանակը բավականին քիչ է պայմանավորված տեսակի ճմեռային քնի շրջանով: Վերջին երեք տարիների ընթացքում ազգային պարկի տարածքում ֆոտոթակարդներն առաջին անգամ ֆիքսել են լուսան:

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում ինվազիվ և էքսպանսիվ բուսատեսակների ուսումնասիրություն

Հաշվի առնելով բույսերի աճի և զարգացման կենսաբանական փուլերը, այս ժամանակահատվածում տեղեկատվություն է հավաքագրվել ԴԱՊ-ի, ինվազիվ և էքսպանսիվ բուսատեսակների տեսակային կազմի վերաբերյալ: Նյութեր են հավաքագրվել վերոնշյալ բուսատեսակների հնարավոր աճելավայրերի, տեսակային առանձնահատկությունների, վեգետացիոն շրջանների վերաբերյալ: Հաջորդ եռամսյակների ընթացքում, նախապես ընտրված տարածքում ուսումնասիրությունների իրականացման նպատակով կկազմակերպվեն շրջայցեր, դիտայցեր, կկատարվի բուսատեսակների վիզուալ զննում, լուսանկարում, կտեղադրվեն կետային փորձահրապարակներ /1x10 կամ 3x3/, տվյալների հավաքագրում: Հաջորդ եռամսյակների ընթացքում ուսումնասիրությունների ժամանակ, որպես թիրախային տեսակներ կընտրվեն մասնավորապես 5 տեսակ ինվազիվ բույսեր և ուսումնասիրության արդյունքները կհամեմատվեն 2025 թվականի ընթացքում հավաքագրված տվյալների հետ:

Այցելության շրջանակներում 5-8-րդ դասարանների աշակերտների համար կազմակերպվել և ներկայացրել են ինտերակտիվ, բնապահպանական, էկոլոթական դասընթաց սեմինար, հագեցած գիտելիքների ստուգման խաղերով, որի շրջանակներում ներկայացվել են հետևյալ թեմաներով սահապատկերներ.

- ✓ ՀՀ Կարմիր գիրք: Կարմիր գրքային տեսակները «Դիլիջան» ազգային պարկում
- ✓ Անտառ, ծառահատումներ և դրանց հետևանքները

Դիլիջանի Ավագ դպրոց / մասնակիցների թիվը 15/

«Դիլիջան» ազգային պարկի այցելուների կենտրոն են այցելել Դիլիջանի Ավագ դպրոցի 10-րդ դասարանի սաները, նախագծային աշխատանքի ղեկավար, կենսաբանության ուսուցչուհի Ս. Սարուխանյանի գլխավորությամբ: Աշակերտների համար իրականացվել է սեմինար-քննարկում, «Դիլիջան համայնքում անտառահատման վտանգները և ինչպես աջակցել Դիլիջանի կենսաբազմազանության ապահովմանը» նախագծային աշխատանքի իրականացման շրջանակներում : Կազմակերպվել է քննարկում ազգային պարկում հնարավոր ծառահատումների և դրա հետևանքների վերաբերյալ: Աշակերտների կողմից հնչեցված հարցերին տրվել են սպառիչ պատասխաններ: Ինչպես նաև քննարկվել են

կենսաբազմազանության կարևորության և դրա պահպանությանն ուղղված ծրագրերն ու միջոցառումները:

Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց / մասնակիցների թիվը 23/

«Դիլիջան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտական բաժնի նախաձեռնությամբ Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց»-ի 5-6-րդ դասարանների աշակերտների համար անց է կացվել «Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է» թեմայով էկոլոթական դասընթաց՝ նվիրված վայրի բնության պահպանության հիմնախնդիրներին և կենսաբազմազանության արժեքավորմանը: Դասընթացի շրջանակում ներկայացվել է վայրի բնության պահպանության կարևորությունը, ընդգծվել մարտի 3-ին նշվող Վայրի բնության համաշխարհային օրվա խորհուրդը, «Կարմիր գրքի» նշանակությունը՝ որպես հազվագյուտ և վտանգված բույսերի, կենդանիների և սնկերի պահպանության կարևոր գործիք: Հատուկ անդրադարձ է կատարվել «Դիլիջան» ազգային պարկին բնորոշ և ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներին՝ շեշտադրելով դրանց պահպանության անհրաժեշտությունը և մարդու պատասխանատվությունը բնական միջավայրի նկատմամբ: Դասընթացն իրականացվել է ինտերակտիվ ձևաչափով. աշակերտները մասնակցել են հիշողությունն ու ուշադրությունը զարգացնող բնապահպանական խաղերի, պատասխանեցին թեմատիկ հարցերին և ամրապնդել՝ ստացած գիտելիքները:

Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց-մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամներ / մասնակիցների թիվը 27/

Անտառների միջազգային օրվա և Անտառագետի օրվա առթիվ «Դիլիջան» ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցներն այցելել են Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց: Այցի շրջանակում մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամների համար կազմակերպվել է էկոլոթական դասընթաց-քննարկում, որի ընթացքում ներկայացվել և քննարկվել են հետևյալ թեմաները՝

- ✓ Անտառների դերը և դրանց պահպանության կարևորությունը
- ✓ Ծառահատումների ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա
- ✓ Անտառագետի մասնագիտությունը և դրա կարևոր առաքելությունը

Դասընթացի ընթացքում հատուկ ընդգծվել է անտառները կենսական նշանակությունը, կենսաբազմազանության պահպանման, կլիմայական հավասարակշռության ապահովման կարևորությունը մարդու բարեկեցության համար: Միաժամանակ կարևորվել է անտառագետի մասնագիտության առանցքային դերը՝ բնական ռեսուրսների պահպանության և կայուն կառավարման գործընթացում: Հանդիպումն ամփոփվել է ակտիվ հարցուպատասխանի

ձևաչափով, ինչը հնարավորություն է տվել աշակերտներին խորացնել իրենց գիտելիքները և ձևավորել պատասխանատու ու հոգատար վերաբերմունք բնության նկատմամբ:

**«Դիլիջան» ԱՊ ՊՈԱԿ-ի, գիտական բաժնի, 2026թվականի
1-ին եռամսյակի ընթացքում
բնակչության էկոլոգիական կրթությանն ու դաստիարակությանն ուղղված դասընթացներ**

	Ամսաթիվ	Դասընթացի թեման	Կրթական հաստատություն	Մասնակիցների թիվ
1	05.02.2026թ	Դասընթացի ընթացքում ներկայացվել է «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներն ու կենդանատեսակները, անդրադարձ է կատարվել բնության մեջ մարդու վարվելակերպի ներքին, ինչպես նաև բնության պահպանության կարևորությանը:	Գոշի հիմնական դպրոց	22
2	13.02.2026թ	Այցելության շրջանակներում 5-8-րդ դասարանների աշակերտների համար կազմակերպվել և ներկայացրել են ինտերակտիվ, բնապահպանական, էկոլոգիական դասընթաց սեմինար, հազեցած գիտելիքների ստուգման խաղերով, որի շրջանակներում ներկայացվել են հետևյալ թեմաներով սահապատկերներ. ✓ ՀՀ Կարմիր գիրք: Կարմիր գրքային տեսակները «Դիլիջան» ազգային պարկում ✓ Անտառ, ծառահատումներ և դրանց հետևանքները	Խաչարձանի միջնակարգ դպրոց	25
3	20.02.2026թ	Աշակերտների համար իրականացվել է սեմինար-քննարկում, «Դիլիջան համայնքում անտառահատման վտանգները և ինչպես աջակցել Դիլիջանի կենսաբազմազանության ապահովմանը» նախագծային աշխատանքի իրականացման շրջանակներում: Կազմակերպվել է քննարկում ազգային պարկում հնարավոր ծառահատումների և դրա հետևանքների վերաբերյալ: Աշակերտների կողմից հնչեցված հարցերին տրվել են սպառիչ պատասխաններ: Ինչպես նաև քննարկվել են կենսաբազմազանության կարևորության և դրա պահպանությանն ուղղված ծրագրերն ու միջոցառումները:	Դիլիջանի Ավագ դպրոց	15
4	03.03.2026թ	«Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է» «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, կարմիր գրքային տեսակները, դրանց պահպանության և պաշտպանության անհրաժեշտությունը: «Մարդ – բնություն փոխհարաբերություն»	Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց	23
5	20.03.2026թ	Այցի շրջանակում մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամների համար կազմակերպվել է էկոլոգիական դասընթաց-քննարկում, որի ընթացքում ներկայացվել և քննարկվել են հետևյալ թեմաները՝ Անտառների դերը և դրանց պահպանության կարևորությունը Ծառահատումների ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա Անտառագետի մասնագիտությունը և դրա կարևոր առաքելությունը	Դիլիջանի թիվ վեց հիմնական դպրոց-մասնագիտական կողմնորոշման խմբակի անդամներ	27
Մասնակիցների ընդհանուր թիվը				112
Միջոցառումների թիվը				5

Զբոսաշրջային ծառայությունների մատուցում

2026 թվականի առաջին եռամսյակում այցելուների կենտրոն են այցելել 29 զբոսաշրջիկ: Այցելուները ստացել են տեղեկատվություն և խորհրդատվություն ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունների, ենթակառուցվածքների և էկոերթուղիների վերաբերյալ:

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Յ/Յ	Օր/ամիս/տարի	Այցելուների թիվը	Այցելուների երկիրը	Այցելուների սեռը		Այցելուների տարիքը /մոտավոր/	Այցելության վայրը
2					արական	իգական		
492		09.01.2026	2	Վրաստան	1	1	20-25	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
493		13.01.2026	3	Ռուսաստան	1	2	20-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
494		14.01.2026	2	Հայաստան	2	1	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
495		23.01.2026	2	Ռուսաստան	1	1	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
496		27.01.2026	2	Հայաստան	1	1	15-20, 30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
497		29.01.2026	1	Ռուսաստան	1		45-50	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
498		04.02.2026	2	Հայաստան	1	1	25-35	Գոշավանք
499		05.02.2026	2	Ռուսաստան	1	1	30-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
500		10.02.2026	2	Ռուսաստան	1	1	5, 35-40	Հաղարծին, Պարզ լիճ
501		16.02.2026	2	գերմանիա	1	1	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
502		04.03.2026	2	Հայաստան	1	1	10-15,30-35	Թաքնված ջրվեժի արահետ
503		13.03.2026	4	Հունգարիա	2	2	10-15, 30-40	Թաքնված ջրվեժի արահետ
504		29.03.2026	3	Ռուսաստան	1	2	30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
505			29					
506								
507								
508								

ԴԱՊ-ի առավել ակտիվ ռեկրեացիոն գոտիների և էկոերթուղիների առկա իրավիճակի գնահատում, մոնիթորինգ

2026 թվականի առաջին եռամսյակում «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի 25 էկոտուրիստական երթուղիներից՝ Թաքնված ջրվեժ, Կենու պուրակ, Պարզ լճի շրջանաձև արահետի, Տրանսկովկասյան արահետի տաբեր հատվածներում իրականացվել են շրջայցեր երթուղիների առկա և տեխնիկական վիճակի գնահատման նպատակով: Հաշվի առնելով եղանակային ոչ բարենպաստ պայմանները աշխատանքները կիրականացվեն հաջորդ եռամսյակների ընթացքում:

Տվյալները ներկայացված է 30.03.2026 թ դրությամբ.

- «Ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն» են այցելել 2909 և ավելի զբոսաշրջիկ:

- «Ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն»-ից ստացվել է 1454,8 հազ. դրամ եկամուտ:
- Թեյերի և կերերի վաճառքից 62, 6 հազ. դրամ եկամուտ:

Հուշագրեր ունեցող և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ շարունակական համագործակցություն

Փոխըմբռնման հուշագիր է կնքվել ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի և «Արահետներ փոփոխության համար» հասարակական կազմակերպության (Trails For Change NGO միջև: Հուշագիրը ստորագրել են «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տնօրեն Ռոբերտ Ալիսանյանը և «Արահետներ փոփոխության համար» ՀԿ-ի գործառնությունների և ծրագրերի մենեջեր Մերի Գրիգորյանը՝ նպատակ ունենալով ձևավորել երկարաժամկետ և բազմակողմանի համագործակցություն:

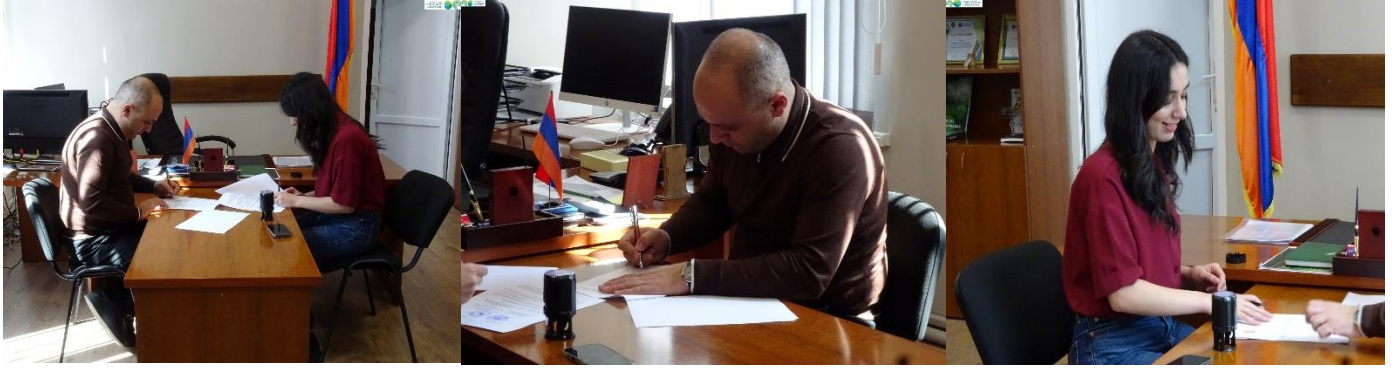
Համագործակցության շրջանակում նախատեսվում է ազգային պարկի տարածքում իրականացնել՝

- էկոտուրիստական երթուղիների և արահետների պլանավորում, նախագծում և զարգացում,
- կամուրջների և զբոսաշրջային ենթակառուցվածքների ստեղծում, բարեկարգում և կահավորում,
- ենթակառուցվածքների սպասարկման աշխատանքների կազմակերպում:

Բացի այդ, համագործակցությունը ներառում է՝

- կրթական և ճանաչողական ծրագրերի իրականացում,
- փորձի և մասնագիտական գիտելիքների փոխանակում,
- զբոսաշրջային միջոցառումների կազմակերպում և աջակցում,
- տեղացի և միջազգային կամավորների ներգրավմամբ վրանային կրթական ճամբարների կազմակերպում:

Նախաձեռնության նպատակն է ապահովել ազգային պարկի կայուն զարգացումը, խթանել էկոտուրիզմը և բարձրացնել բնապահպանական կրթության մակարդակը:

Ընթացիկ աշխատանքների իրականացում

Սահմանված ժամկետում կատարվել են նախարարության և տնօրինության կողմից ստացված հանձնարարականները և հրամանները, պատասխանվել են գրությունները: Բաժնի աշխատակիցների կողմից տեղամաս - մասնաճյուղերում պարբերաբար իրականացվել են շրջայցեր: Կատարվել է ԴԱՊ-ի պաշտոնական ֆեյսբուքյան էջի թարմացման, նորությունների, ճանաչողական, բնապահպանական, էկոլոգիական նյութերի տեղադրման աշխատանքներ:

Գիտության, մշտադիտարկման և զբոսաշրջության

բաժնի պետի պ/կ

Կենսաբան

Անտառագետ

Կադաստրի վարման մասնագետ

Ն. Հովհաննիսյան

Ա. Սաֆարյան

Հ. Սաղոյան

Հ. Քոչարյան